

TEKSTI: MIRVA HEIKKILÄ
 KUVA: REETTA VILJAKAINEN

”Työkulttuurin muutokset haastavat käsityksemme johtajuudesta ja yhteisöllisestä asiantuntijuudesta”

Helsingin yliopiston väitöskirjatutkija Sakari Hyrkkö, 43, tutkii johtajuutta opettajayhteisössä ja keikkailee muusikkona.

MINUSTA TULI TUTKIJA, koska satuin löytämään vähän tutkitun aiheen, joka liittyi kiinnostavaan reaalimaailman ongelmaan: johtajuuteen kollektiivisen toiminnan muutoksessa. Heittäydyn tutkijaksi, kun avautui tilaisuus päästä lisäämään ymmärrystämme maailmasta ja samalla toivottavasti vähän parantamaan sitä.

Työskentelin aiemmin viestintäkonsulttina, jolloin ymmärsin, miten vaikeaa organisaatioita on saada todella muuttumaan. Asiakasyrityksissämme törmäsin muutosvastarintaan ja jännitteisiin, jotka tuntuivat kumpuavan jostain syvältä historiasta. Törmäsin myös jaetun tiedon eri muotoihin, yhteisölliseen luovuuteen ja johonkin sellaiseen muutosenergiaan, jolle löysin vasta myöhemmin käsitteitä: muutostoinimisuus, ekspansiivisuus ja jaettu johtajuus.

Opiskelin tuolloin työn ohessa kasvatustieteitä ja löysin kehittäväen työntutkimuksen, jossa näitä toiminnan monipolvisia muutosprosesseja oli teoretisoitu. Innostuin päätä pahkaa kulttuurihistoriallisesta toiminnan teoriasta (*Cultural-Historical Activity Theory*, CHAT) ja sen menetelmistä, kuten Muutoslaboratoriosta, jossa toiminnan systeemistä muutosta voidaan fasilitoida ja tutkia. Väitöskirjan aihe löytyi, kun halusin yhdistää johtajuuden problematiikan ruohonjuuritasolta lähtevään muutokseen.

JOS EN TUTKISI, saattaisin puuhailla jotain kirjallisuuden suomentamisen tai toimittamisen parissa. En ole koskaan suunnitellut uraani kovin tarkasti, pyrkinyt vain kohti kiinnostavalta tuntuvia tehtäviä ja aiheita. Aloitin työurani lasten- ja nuortenkirjojen suomentajana, minkä koin merkitykselliseksi työkseen, mutta päädyin kuitenkin kokeilemaan muitakin polkuja – ja matka jatkuu. Aion vastaisuudessakin seurata kiinnostavia tilaisuuksia, joita eteen avautuu. Olen myös parinkymmenen vuoden ajan keikkaillut erilaisissa yhtyeissä, joten tutkimus ei onneksi täytä ihan koko elämää.

AIKUISKASVATUSTIEDETTÄ TARVITAAN yhteiskunnassa yhä enemmän, ja sen merkitys vain korostuu yhteiskunnan ja työn muutostahdin kiihtyessä. Esimerkiksi jatkuva oppiminen on ollut jo pitkään monillakin poliittisilla agendoilla. On yhä tärkeämpää luoda sellaisia konkreettisia malleja ja rakenteita, joiden kautta julkilausumat materialisoituvat. Yhteiskunnallinen haaste on esimerkiksi saada ihmiset pysymään mukana työelämässä huomattavasti nykyistä pidempään. Tämä edellyttää paitsi yksilöllisten kompetenssien jatkuvaa päivittämistä, myös ymmärrystä yhteisöllisen asiantuntijuuden merkityksestä ja muutoksesta. Aikuiskasvatustiede, erityisesti kulttuuri-

Väitöskirjatutkija Sakari Hyrkkö virkistyy ulkoilemalla Piko-kääpiövillakoiran kanssa Lauttasaaren rannoilla ja Myllykalliolla.

historiallinen lähestymistapa, voi auttaa ymmärtämään työkuulttuurin laajempaa, monitasoista muutosta, jonka myötä tapamme hahmottaa työsuhteet tai jako työ- ja vapaa-aikaan saa uusia muotoja.

PARAIKAA SELVITÄN opettajayhteisön yhteisöllistä oppimista Muutoslaboratorio-työpaikkainterventiossa ja sitä, minkälaisia johtajuuden ilmiöitä tuohon oppimis- ja kehitysprosessiin kuuluu. Aihe on tärkeä, koska johtajuus ja johtaminen mielletään edelleen usein yksilöiden, niin sanottujen sankarijohtajien, toimintakentäksi. Johtajuus on kuitenkin laajempi toiminnan ja toimijuuden ilmiö, joka on asiantuntijuuden tavoin aina jollain tavalla hajautunut yhteisöihin.

ESIKUVIA minulla on monia, niin tutkimuksen saralla kuin myös entisissä työkavereissa, jotka ”kädet savessa” koettavat sujuvoittaa organisaatioiden toimintaa ja kehittävät sitä varten käytännön menetelmiä. Tutkijaesikuvana emeritusprofessori Yrjö Engeströmin ajattelun ja argumentoinnin kirkkaus jaksaa aina ihastuttaa.

KOLLEGOILTANI SAAN arvokasta apua, vinkkejä ja vertaistukea. Opin jatkuvasti uutta muilta väitöskirjatutkijoilta, ohjaajiltani ja tiedekunnan kollegoiltani. Olin esimerkiksi järjestämässä kansainvälistä Nordic-Baltic ISCAR - konferenssia kesäkuussa Helsingissä, ja sain paljon uusia kokemuksia ja tuttavuuksia.

KUN EN TUTKI, ulkoilutan Piko-kääpiövillakoira, puuhaan kahdeksanvuotiaan poikani kanssa tai soitan haitaria Vallilan Tango -orkesterissa. Yhtyesoitossa *flow* vie mukanaan ja ajatukset irtoavat kuin itsestään tutkimuksesta ja muista arkisista asioista.

Klassikko, johon palaan

Eeva-Liisa Mannerin *Kuolleet vedet* -runokokoelma ja muu tuotanto avaavat aina uusia ulottuvuuksia sitä mukaa kuin oma ymmärrys maailmasta lisääntyy.

TUTUSTU TUTKIMUKSEEN

Hyrkkö, S. & Kajamaa, A. (2021). Yhteisöllinen luovuus ja ekspansiivinen oppiminen harjoittelukoulun Muutoslaboratoriossa. *Aikuiskasvatus*, 41(4), 333–346. <https://doi.org/10.33336/aik.112755>

Sarja vie aikuiskasvatuksen tutkijan arkeen ja verkostoihin. Sen tuottaa Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura.